

"אחת שאֵלתי מאַת ה' אותה אֶבְקֶשׁ; שְׁבֵתִי בְּבֵית ה' כֹּל יְמֵי חַיֵּי; לְחַזוֹת בְּנַעֲמֵהּ, וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ." (תהלים כז, ד)

שבת קודש, תשע"ב
פרשת נח
נח
עלון מס. 95

הגיליון יוצא לאור בסיוע
ידידנו הדגול
ר' אילן כהן צדק שיח'
להצלחתו בכל העניינים

בית ה'

נקודה למחשבה - עמונה ומאירה בפתחה לפרשה

הטוב, הרע, והמכוער

ילד אינדיאני מונס על ידי חבריו בתחרות מכרעת. לתחושה המשפילה מצטרפות עלבונות שסופג הקטן מאת היריב המנוצח. הוא רץ אל אוהל סביו, זקן השבט, שמעביר לו שיעור מאלף על החיים והאנשים ומה שביניהם - הזאבים השונים, עתירי האדוולין, הדינאמיים, והתמורות שנמצאים בכל אחד מאיתנו.

עכשיו טעונים מרירות. אני פגוע עד עמקי נפשי. אכול מבפנים. מה לעשות?," תהה הילד העצוב.

"גם אני", השיב החכם בקול רך, "בגילך עברתי דברים דומים. אכן, היו לי רגעים שעמדתי לקרוס. להישבר כמו עלה נידף ברוח סערה שאיבד את כבודו ואת שייכותו הטבעית. שמתי לב כי השנאה שפעפעה בי אל המתגרים בי - עושה לי רק רע במקום טוב. יתירה מזו, בעוד שרגשות הנקם והכאב עמדו לקבור אותי חי, אצלם, כלפי היריבים שלי שום דבר לא זז. להם זה לא עשה מאומה. שום דבר! הסיטואציה הזאת הזכירה לי לא אחת, משל דמיוני על אדם שלוגם תמיסה מתוך קנקן רעל קטלני ומאחל בכל ליבו כי דווקא החבר שהרגיז ותסכל אותו באופן חריג, שגרם לו כמעט לצאת מדעתו מרוב השפלה - ימות מן הנזל שהוא הוריק זה עתה לתוך מעיו וקרבינו."

הוא עצר רגע או שתיים, והמשיך. "אתה יודע", אמר לו ברגע של גילוי לב נדיר, "כעת אני מתעסק בסוגיית המידות שגנוזות בכל אחד מאיתנו. רעיון מדהים הבזיק במוחי לפני שבאת אני מאמין כי הוא ייתן לך קו מנחה לחיים טובים. אתה יודע שהשבט שלנו, אפאצ'י, נחשב למצוין שבלוחמי האינדיאנים המסורתיים. מסעות הצייד שלנו תמיד מסתיימים בהצלחה גדולה. האויבים המושבעים שלנו אלו הם ללא צל של ספק זאבי הערבות שמגיחים בלילות ללא ירח ונוטלים מאיתנו את השלל. מלכודות וכלבי צייד כמו כן צלפים שאנחנו מציבים במשמרות מסביב לשעון - לא יעמדו למגר את התופעה של הפלישה המציקה הזאת באופן גורף. על הזאבים נרקמו עלילות ואגדות רבות שמלוות כל אינדיאני מצוי במהלך כל ימי חייו על האדמה. כל אלו הביאו אותי לחשוב כי בכל אחד מאיתנו ישנם שלושה זאבים. אחד זאב טוב שהתפקיד שלו לחיות בהרמוניה ובכבוד עם כל הסביבה שמקיפה אותנו בחיים. הוא לא עושה כל רע, הוא לא מזיק, ותמיד הוא שואף לתת ייחס של הגינות לכולם. הוא יוצא לקרב רק אם בשלו התנאים האופטימליים שיצדיקו את המאבק. מעבר לזה, הוא לא פגיע. לא לוקח ללב. שאיפתו לשלום של אמת תמיד נותנת לו קו פייסני וסולח. האנרגיות שלו מופנים וממוקדים כלפי האפיק החיובי בחיים. הזאב השני, הרע, הוא ממש הפוך ממנו. כל דבר קטן מקפיץ אותו. תמיד חושיו הערניים דרוכים וששים להתעמת עם אחרים. לנגח ולהגיד כל מה שהוא חושב בפרצוף - בלי לדפוק חשבון לאף אחד. רק הוא שומע מילה לא במקום, וישר הוא מתקיף. אכן, הכעס והזעם

כדור השמש הכתום והבוהק - נעלם זה הרגע מאחורי קווי ההרים הרמים והנישאים. גווני השמיים הססגוניים החווירו לעומת כניסת משמר ממלכת הלילה ששעטה לקראת מילוי תפקידה. תוך זמן קצר שלחה נציגת האופל את כנפיה השחורות לכל מקום ופינה. התוצאה - חושך כבד נפרס על היקום. כוכבים חלוציים ראשוניים הופיעו בשמי מרום, מבליחים במעט את עולם הדממה בנצנוצי אור זוהרים ומעודדים. לא הרחק מהם השקיפה הלבנה על הנעשה ממתיקה שפת סתרים חרישית, כמוסה מבני אנוש עם להקת משרתיה הקוסמיים שנעו לה סביב. היא שטה לה בחלל צופה בעניין רב על המתרחש למטה, בין הערבות הנצחיות של מדבר ניו מכסיקו.

ילד אינדיאני עמד בפתח הטיפי (=אוהל מסורתי) של סביו החכם, זקן שבט אפאצ'י, הוא הסיר ביד רוטטת את יריעת עור הביזון, שחסמה את הפתח, התקדם ברגליים כושלות לכיוון השולחן העמוס בכתבי יד עתיקים. שם לאור נר ששלהבתו ריצדה קלות ישב ראש המשפחה והמנהיג השבטי ועסק בתבונות כלשהן על החיים.

"סבא!", קרא אליו. שום תגובה לא נשמעה. הישיש היה שקוע בכתבים שלפניו בריכוז מקסימאלי. דומה היה כי כאן פעמי הזמן עמדו מלכת. הוא נגיש וליטף קלות את ידו של האיש. זה התעורר כמו מתוך חלום, הביט בו בעיניים אוהבות העניק לו חיבוק חם, לא נכחדה ממנו המבוכה שהוקרנה מן הנכד. תיכף בזריזות שלא הייתה מביישת נער צעיר - הושיבו לצידו על כסא קש. אחר כך מזג לו מים מתוך נאד ענק שניצב בצד האוהל אל כוס חרס פשוטה. גם מיני מאפה הונחו בתוך קערת עץ. הסב המתין בסבלנות עד שהאורח יסיים לשתות ולהתכבד, ואחר כך פנה ישר לעניין.

"נכדי היקר, במה אני יכול לעזור?," שאל. "הייתה היום תחרות דייג בנחל הסמוך לכאן", פתח הקטן את דבריו, "לקראת השקיעה נותרנו שניים. אני וחברי ג'רונימו, הוא לא הרפה. דגים עלו בחכתו כמו מים. כל מאמצי הנואשים להדביקו - עלו בתוהו. הכישלון היה מנת חלקי. התבוסה הייתה איפה בלתי נמנעת. נוצחת! אני יודע שבכל משחק או תחרות יש מנצחים ומפסידים. זה לגיטימי וברור. אבל, דומה שכל זה לא היה ברור ליריב שלי. בגמר הסיבוב האחרון, כאשר הוא הניף בידו את פרס הניצחון קשת חרוטה ומגולפת ביד אומן, הוא לא הסתפק בהילת הניצחון שאפפה אותו מכל כיוון. ישר הוא החל לרדת עלי ליד כל החברים. ככה ללא כל סיבה. הרגשות שלי

כלם אחת לאחת בנחישות: "איש", תחילה הוא דבק באנושיות, במסוריות, בטוב הלב, אחר כך: "צדיק", הערך העליון של הצדק שנובע ממקור אחד: אמת, שמעניקים לחיינו גדולה וטעם אקסקלוסיביים, ובסוף: "תמים", מלשון שלמות כמו שאנחנו אומרים על דבר מוגמר: "תם ונשלם", זהו אידיאליות מושלמת לשמה.

דפוס ההתנהגות של נוח ממשיך להתפרס מולנו במלוא הדרו ויפיעו: "היה בדורותיו", נוח עמד בחזית האנושיות המוסר והאידיאל, בגפו, מול כל השפע של הרע הדומיננטי, הגאות הגלובאלית של הבלתי נמנע, ניצב לו נוח בשיא התעצמות והכוחות. אם נתבונן מתוארת כאן עמידה בפרץ מול כמה דורות, "בדורותיו", נכתב כאן לפני אלפי שנות דור בדיוק מרבי. אכן, הנחשול השולט תפס לו בעולם מעמד אסטרטגי-שלילי שחלש בעוצמה למשך תקופה שהשתרעה על פני זמן רב. ואין באמת נוח עמד מול כל המבול של ההפקרות והפראיות של הזאבים הרעים שניווטו את בני האדם באותה העת, לא רק מבפנים אלא גם באמצעות הזאב המכוער של החברה הקלוקלת שקבעה את הטון ואת סדר היום הבוטח במוסכמות ובכללים נורמטיביים כאלו ואחרים מסביב? תשובה: "את האלוקים התהלך נוח", נוח שהסתגל להבין ולהפנים כי קם כאן דור חדש עם כוח עצום שדוגל בחיי הבל משוללים מערכי המוסר האנושי הבסיסי, דבק בעקרונותיו יותר מתמיד. הוא העצים את נקודת האל הגנוזה בתוכו והתהלך לפיה, זוהי שמשדרת את הפך החיובי, האנושי, הערכי, והאידיאליסטי בדמות מחשבות עמוקות שהגה מוחו וליבו כיצד למנף את אותן מוקדים טובים ולתעל אותם הכי גבוה ככל האפשר.

ובכן, כפי שמתארת לנו התורה, ההעצמה האישית שנוח עשה לעצמו, ניצחה בסופו של דבר את כל הגלים המאיימים של הרוע והכיעור והשפיעה על גורל האנושות כולה, בדמות חלון הזדמנויות חדש, מין צ'אנס חסר תקדים, שנפתח מיד הבורא לכל יצוריו אדם ובהמה כאחד.

"לא אחת במהלך שנותיי בבית הלבן - חשבתי על תובנה ששמענו בבית הספר הקטן שלנו בפליינס שבג'ורג'יה, מפי מורה אהובה, העלמה ג'וליה קורמן, היא אמרה לעיתים קרובות: 'עלינו להסתגל למצבים המשתנים ועם זאת להמשיך בעקרונות של קבע'. כאשר הייתי ילד, המורה הזאת הציגה בפני את ספרו של לב טולסטוי, (גדול הסופרים והוגי הדעות הרוסיים 1828-1910) 'מלחמה ושלו', היא פירשה את הרומן רב העוצמה כתזכורת לכך שתכונות האנושיות הבסיסיות: טוב לב ואמת - יכולות לגבור על כוח עצום. היא גם לימדה אותנו שהפרט איננו נסחף בזרם ובגאות של הבלתי נמנע, אלא יכול להשפיע אפילו על האירועים הגדולים בחיי אדם".

קטע מרכזי מתוך נאומו של ג'ימי קרטר, נשיא ארה"ב בעבר וחתן פרס נובל לשלום לשנת 2002, במהלך טקס קבלת הפרס היוקרתי, אוסלו - נורבגיה.

כאמור, שלושה תובנות מרכזיות אלו - נרמזו כבר בפתיח פרשתנו.

מסרון

"הטובה והרעה - בהעצמה תלויה"

לתגובות: bethashem@gmail.com מעוניינים ליישם את הדברים בחיי היומיום כמפתח לחיים טובים? 3 טיפים מנחים במיוחד עבורכם באתר "נריכים". גם בפייסבוק, רוצים לקבל את העלון ישירות אל תיבת האימייל שלכם? הגישו בקשה לכתובת הנ"ל והעלון כבר בדרך אליכם

בברכת "שבת שלום ומבורך" לכל הקוראים היקרים מאת העורך וכותב המאמרים - יונתן דדון

העלון מוקדש להצלחה בתורה ויראת שמים ולכל העניינים ברוחניות ובגשמיות של הילדים היקרים והנעימים חיים וויטאל וניתאי בני אילנית

הם סימני ההיכר שלו. כמובן שמזה לא יוצא כלום, כי במקום לפתור את הבעיה בהיגיון ולחשוב נכון - הוא רק מנפח אותה לפרופורציות ומימדים מבהילים ומנופחים. הזאב השלישי הוא המכוער. תמיד הוא לוקח בתור סמל את הסיביבה החברתית השלילית שלנו בחיים בתור מנוע ומוטיב פעיל שדוחף את האדם ללמוד ממנה רק דברים ומסרים לא אנושיים. כאלו הגובלים בחוסר תרבות ונימוס, המוטו שלו לזרום ולהינע עם האופנה המכוערת שנמצאת מסביבנו, והיא כמובן - גדולה ועדיפה מן הזרם החלש והדומיננטי פחות, של הטובים. שניהם הזאב - הרע והפגיע, בצוותא עם הזאב החברתי - המכוער, ניצבים מול הזאב הטוב, ורבים איתו ללא הפוגה, מי ינחה אותנו בסופו של דבר כאשר אנחנו מתמודדים עם בעיות כאלה ואחרים".

הסב לגם מעט מים צוננים מן הכוס שלי, הנמיך את קולו עצם את עיניו והודה ברע נדיר של גילוי לב. "אתה יודע נכדי היקר והחביב, וכוכב נוגה לו נע סביב, לפעמים אני ממש מתוסכל מן המאבק האיתנים הזה, שנמצא ממש בתוכי. אחרי ככלות הכל, שני זאבים שוחרי רוע מול זאב בודד מולם - זה לא פשוט בכלל. בשורה התחתונה והמופשטת של הדברים - הקרב המתיש הזה שמתחולל בתוכי כל הזמן, כמו גם אצלך, ואצל כל בני האדם באשר הם. הזאבים מתעמתים אחד בשני זה בצירוף עמיתו מושך אותי לכאן, זה מושך אותי לעבר הצד השני של המתרס. הם רוצים לקבוע מי יוביל אותי בראש? אבל כשכל זה עובר דרכי, בתוך הלב שלי, זה נורא! המלחמה ביניהם קשה. כיוון ששאיפתם לשלוט על רוחי וישותי ולנווט אותה כרצונם החופשי מעייפת אותי. זה ממש לא קל אני חייב להודות".

הנכד המרותק תלה את עיניו החודרות בתוך עיני הסב, ושאל בתמימות: "ומי מהם ינצח בסופו של דבר? הזאב הטוב, או הזאב הרע עם עמיתו - המכוער, איך בכלל ניתן להעריך זאת?". חיך הזקן והשיב: "זה שאני מאכיל אותו יותר, הוא הזאב הגיבור שמכריע את הקרב ונוטל את כס ההנהגה ותהילת הניצחון".

בפרשתנו מתוארת דמותו המקראית הפלאית של נוח. מול כל הזרם המתירי והפורץ גבולות ונורמות שחי מסביב בעת ההיא, בתקופת דור המבול הנהנתני והבוהמי, אשר רמס כל ערך מוסרי באטימות הרגש ובשרירות הלב. מול כל זה עמד לו נוח בודד כאותו מגדלור יחיד שמבליח את אורו בלב האופל מול ים סוער ושוצף. כאן אנו מתבקשים לשאלה לוגית פשוטה: איך בכלל ניתן לעשות זאת את המשימה שהיא כמעט בלתי אפשרית? מהיכן גייס נוח את האנרגיות הרלוונטיות לעמוד בגפו עם משפחתו מול הזרם ההמוני של הרוע, והכיעור מסביב ששלט בכיפה ביד רמה?

עונה על כך החכמה העליונה בפתיח הפרשה שלנו: "אלה", אלו הן, "תולדות", יצירותיו ומפעליו של נוח, המשאבים שעמדו לו, שהיה על תקן של הצדיק היחיד בעולם - כמפה ומצפן לחיים טובים בתוך כל ההמולה והאנדרלמוסיה האוניברסאלית והמוחצנית שדבקה בשלילה במקום בחיוב, שחיבקה את הרע במקום את הטוב - חיבוק דוב. "נוח", מלשון נחמה (השווה בראשית ה, כט), כלומר, נוח מצא נחמה ומקור עידוד, סיפוק, והשראה משלושה אלמנטים מרכזיים שעיצבו את אישיותו, שלושה מטרות פרוצות דרך היו לו בחיים והוא כבש את